

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Szociológia és Szociális Munkásképző Kar
1.3 Intézet	Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézet
1.4 Szakterület	Szociológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Antropológia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Demográfia és népességszociológia				
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. prof. Veres Valér				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. prof. Veres Valér				
2.4 Tanulmányi év	2.5 Félév	2.6. Értékelés módja		2.7 Tantárgy típusa	DS

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					30
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					32
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					4
Más tevékenységek: adatgyűjtés.....					4
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	94				
3.8 A félév össz-óraszama	150				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• x
4.2 Kompetenciabeli	• x

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	•
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• Videoprojektor, internet kapcsolat

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C1. Szociológiai kutatások megtervezése és kivitelezése (adatgyűjtés, feldolgozás) szervezetekben és közösségek körében, kultúra- és piackutatás stb.</p> <p>C2 Adatállományok és adatrendszerek kezelése</p> <p>C3 Társadalmi problémák vizsgálata, közpolitikai stratégiák és szociális politikák alkalmazása</p> <p>C4 Társadalmi problémák és konfliktusok feltárása, elemzése (magyarázata), és megoldása közösségekben és szervezetekben.</p> <p>C5 Szakmai tanácsadás és társadalmi integráció</p>
Transzverzális kompetenciák	<p>CT1 Szakszerű, hatékony , pontos és felelősségteljes munkavégzés, a szakmai etikai normák betartásával</p> <p>CT2 Csoportközi viszonyulási technikák, empátikus kommunikációs készségek., és sajátos szerepvállalás alkalmazása a csoportmunkában</p> <p>CT3 Információs források és kommunikációs erőforrások, valamint IT támogatott továbbképzési eszközök hatékony használata (internetes források, sajátos softverek, online előadások) románul és idegen nyelven</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A jelenkori demográfiai események és problémák megismerése és elemzése Románia, az erdélyi magyarság, Európa viszonylatában valamint világviszonylatban
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> A hallgatók beavatása a népeségszociológia és demográfia sajátos fogalomrendszerébe és módszertanába A hallgatók adatkeresési, hozzáférési, kiválasztási, értelmezési, feldolgozási, rendszerezési és kommunikációs képességeinek fejlesztése Empirikus dolgozat elkészítéséhez szükséges készségek fejlesztése A népesedési problémákkal kapcsolatos társadalmi érzékenység kifejlesztése

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
I. A demográfia és a népeségszociológia meghatározása, bevezető fogalmak	<ul style="list-style-type: none"> előadás, interaktív elemekkel problematizálás 	
II. Az adatforrások típusai. A modern népszámlálások története és ismérvei	<ul style="list-style-type: none"> előadás, interaktív elemekkel problematizálás 	
III. Népesedéselméletek. A demográfiai átmenet elméletei. A demográfiai átmenet Romániában és Erdélyben	<ul style="list-style-type: none"> előadás, interaktív elemekkel problematizálás 	
IV. Népeség száma és összetétele. Alapfogalmak. A föld népeségének száma és összetétele. A népeségszám vizsgálata a modern népszámlálások előtt. Népeség száma és összetétele Romániában és Erdélyben a modern népszámlálások és a népeség regisztrációja alapján.	<ul style="list-style-type: none"> előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés 	

V. A születések, termékenység fogalmai és mutatói. A születésszám és a családtervezés alakulásának globális és európai tendenciáiról	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
VI. A születésszám és termékenység alakulása Romániában és Erdélyben	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
VII. A halandóság alapfogalmai és egyszerű mutatói. A nyers halálozási arányszám, a természetes szaporodás és a csecsemőhalandóság nemzetközi kontextusban	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
VIII. A halandósági tábla és a várható átlagos élettartam fogalma. Rövidített halandósági tábla.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
IX. A halandósági viszonyok alakulása és tendenciái: a várható élettartam alakulásának globális és európai tendenciái; a halandóság sajátosságai Romániában és Erdélyben	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
X. A házasságkötések demográfiai fogalmai és mérésének mutatói. A házasságkötési kedv csökkenésének elméleti magyarázatai.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
XI. A házasság megszűnése, a házasságkötések és válások számának alakulása	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
XII. A népesség vándormozgalmának alapfogalmai és mutatói. A nemzetközi vándorlás magyarázó elméletei	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
XIII. A román állampolgárok és az erdélyi magyarság nemzetközi vándorlásának sajátosságai.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
XIV. A belső vándorlás trendjei Romániában.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>		
<p>Könyvészet</p> <p>Veres Valér: Népegykelet és nemzetiség. Presa Univ. Clujeană, Cluj, 2015</p> <p>Andorka Rudolf: Gyermekszám a fejlett országokban 70-120</p> <p>Klinger András: Demográfia, KSH, Budapest 1997.</p> <p>Muresan C.: Evolutia demografică a României, Mortalitatea, 139-160 (a Romániai halandóság alakulása)</p> <p>Rotariu T.: Demografie și sociologia populației, Polirom, 2004.</p> <p>Rotariu T-Dumănescu L.-Hărăguș M.: Demografia României, Polirom, 2017.</p> <p>Spéder Zs-Kapitány B (ed.) Demográfiai portál, KSH-NKI, Budapest, 2018</p> <p>Veres Valér: Demográfia és népességzociológia. Presa Univ. Clujeană, Cluj, 2006</p> <p>Van de Kaa: A második demográfiai átmenet elmélete Európában. Web 8-9/2001</p> <p>Trebici, Vl.: Demografia, Nupțialitatea în România ,188-199.</p>			
8.2 Szeminárium / Labor és szakirodalom		Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>.I Bevezető fogalmak, óramegbeszélés</p> <p>A szemináriumi dolgozat elkészítésének szempontjai</p> <p>II. Demográfiai adatforrások tanulmányozása:</p> <p>Népszámlálási kötetek, Statisztikai és Demográfiai Évkönyvek ismertetése, elektronikus adatforrások használata</p> <p>III. Népesedélméletek és kritikái</p> <p>J. Richtariková: Második demográfiai átmenet zajlik Kelet-Európában? Régió, 1/2001, R</p>		<ul style="list-style-type: none"> • bemutatás • közös értékelése • irányított megfigyelés • magyarázat • szemléltetés 	

Melegh Attila – Őri Péter (2003): A második demográfiai átmenet elmélete. In: Spéder Zsolt (szerk.): *Család és népesség – itthon és Európában*. Budapest, KSH NKI – Századvég. p. 495–523. MWK

IV. A népesség számának alakulása, népesség növekedése és népsűrűség
 Kiziak et al: Demográfiai kiegyensúlyozatlanság: Szubszahara-Afrika a világ népesedési irányával szemben halad, <http://afrika.csaladtervezes.eu>, El.
 Kaiser Ferenc A túlnépesedés és globális biztonsági kihívásai. In Biztonságpolitika (El.) Büte Br
 Kapitány Balázs: Kárpát-medencei népszámlálási körkép, Demográfia, 2013. 56. évf. 1. szám, 25–64. (El)
 Venczel József: Székely népfölösleg, In: Erdélyi föld, erdélyi társadalom, 101-122, Pl, R
Románia népességszáma és összetétele a XX.-XXI. századi népszámlálások alapján, megyei és helyi szinten – adatbázisok és internetes elérhetőség

V. Születések, termékenység empirikus vizsgálata
A születések számának mérése, gyakorlatok
 Kamarás Ferenc: A termékenység alakulása és befolyásoló tényezői in: Népesedés és népeséspolitikai (<http://www.c3.hu/scripta/szazadveg/16/kamaras.htm#Jegyzet> *Ghețău, V.: Evoluția fertilității în România, Viziunea longitudinală ..., 1997, 31-40. (El)*
 Spéder Zs- Veres V: Gyermekvállalási szándékok, családnagyság . In: Párhuzamok, 2009, 75-86
 Spéder Zs- Kapitány B: Gyermekek, vágyak és tények (Gyermekvállalási szándék és gyakorlat), Műhelytanulmány KSH NKI, 2012, 69-84 old
 Gyurgyik L -Kiss T. Születésszámok és a termékenység alakulása 1992–2007 között, In: Párhuzamok és különbségek 2010.76-84.
 S. Molnár Edit: Házasságon kívüli születések a XX. század utolsó évtizedében. In: Népesedés és népeséspolitikai 65-85 Kovács Sarolta

V. Gyermekvállalás és munkakerőpiac/ családtervezés (HR)
Blaskó Zsuzsa Három évig a gyermek mellett – de nem mindenáron. A közvélemény a kisgyermekes anyák munkába állásáról, In: A családi értékek és a demográfiai magatartás változásai (szerk Pongrácz T.) KNH-NKI, 2011/1. (El)
 Drjenovszky Zsófia: Szülési szabadság hosszának vizsgálata az első gyermek vállalását követően, Szociológiai Szemle 2009/3, 116–146 (El)
 Forray-Cserti et al A cigány- roma fiatalok munkaerőpiaci esélyei, PTE, Pécs, 2007 (nevtud.btk.pte.hu/files/tiny_mce/Romologia/Kutatas%20.../tanulmany.doc)
 Haragus, Mihaela: Early motherhood in Romania: associated factors and consequences, Revista de cercetare si interventie sociala, 2011, vol. 32, pp. 63 – 85 (El)

VI. Családtervezés, abortuszpolitika, munkaerőpiac ( )
Születésszabályozás: ösztönző politikák és egyéni fékek?
Abortusz-statisztikák elemzése
 G. Kligman: Politica duplicității (Abortuszpolitika története Romániában), 58-82, MWK
 Libor Stloukal: A közép- és kelet-európai „abortusz kultúra” megértése, Régió, 1/2001, R
 Haragus, Mihaela: Early motherhood in Romania: associated factors and consequences, Revista de cercetare si interventie sociala, 2011, vol. 32, pp. 63 – 85 (El)

VII. Halandóság, halálozások és egészségi állapot
A halandóság egyszerű mutatóinak kiszámítása, gyakorlatok
 Fr. Mestlé: Halandóság Kelet- és Nyugat Európában: növekvő különbségek, Régió 1/2001, El
 Józán Péter: Válság és megújulás a második világháború utáni epidemiológiai fejlődésben Magyarországon, In: Józán P, Jelentés a demográfia állapotáról és a népesedési viszonyokról, 162-170 (El)
 Elekes Zsuzsanna: Az alkoholfogyasztás és az alkoholt fogyasztók jellemzői. In: Család és népesség – itthon és Európában 374-404 Pl

• csoportmunka
 komparatív
 elemzés

Anderson, Peter és Baumberg, Ben: Alkohol Európában Népegészségügyi perspektívából, Institute for Alcohol Studies, UK, 2006 (EI)

VIII. A halandósági tábla elkészítésének módja

Gyakorlatok: rövidített halandósági tábla készítése, a születéskor várható átlagos élettartam meghatározása

IX. A születéskor várható átlagos élettartam eltérései, halálokok

Gyakorlatok. Időszakos tudásfelmérés

Daróczy Etelka: A várható élettartam Magyarországon európai összehasonlításban.

In: Család és népesség – itthon és Európában 281-318 MWK

KOVÁCS KATALIN – BÁLINT LAJOS: Halandóság, Demográfiai portre 2018 149-172 (EI)

Rotariu Traian: Demografie și sociologia populației. 2004, Inegalitatea șanselor în fața morții, 157-172. KK

X-XI. A házasság, az élettársi kapcsolat és a válás szocio-demográfiai és munkaerőpiaci kontextusa

Gyakorlatok: a házasságkötések és válások mutatóinak kiszámítása

Bukodi Erzsébet: A házasság és az élettársi kapcsolat közötti választást meghatározó tényezők. In: Család és népesség- Itthon és Európában (szerk. Spéder), 168-192, MWK

Pilinszki Attila, A munka és a párkapcsolati instabilitás összefüggése, *Kultúra és közösség*, 2015/I. (<http://www.kulturaeskozosseg.hu/pdf/2015/1/04.pdf>)

Pongrácz Tiborné A Párkapcsolatok jellegzetességei Erdélyben és Mo-n. In: Párhuzamok 2009. MWK, EI.

Spéder Zs – Kiss T: A családalapítás változó gyakorlata. Párkapcsolatok és gyermekvállalás kohorszspecifikus metszetben (Magyaro. és Erdély). In: Párhuzamok, 2009, 59-71

Rotariu-Voineagu (2012) Flexibilitatea pieței muncii și reconcilierea cu viața personală, Grupuri vulnerabile. In: Inerție și schimbare, 64-72 (EI)

Horváth István: Az etnikailag vegyes házasságok az erdélyi magyar lakosság körében, 1992-2002. In: Népesedési folyamatok az ezredfordulón (Kiss T, szerk.): Konferencia-kiadvány, 2004. MWK (EI)

XII. A nemzetközi vándorlás trendjei Európában

Gyakorlatok: a belső és a nemzetközi vándorlás demográfiai mutatóinak kiszámítása

J. Salt: Az európai migrációs térség, Régió, 1/2001, R

Horváth I.: Az erdélyi magyarság vándorlási vesztesége 1987-2001 között. In: Népesedési folyamatok az ezredfordulón Erdélyben, Konferencia-kiadvány 2004 61-90, MWK

Gödri Irén: Etnikai vagy gazdasági migráció? Az erdélyi magyarok kivándorlását meghatározó tényezők az ezredfordulón. Erdélyi Társadalom 1/2004. MWK

XIII. A demográfiai előrejelzések sajátosságai, nepesedéspolitika

Hablicsek L. – Tóth Pál Péter –Veres Valér : A kárpát-medencei magyarság demográfiai helyzete és előreszámítása. Kutatási Jelentések 78/2005, 71-90.

Ghetau V: Declinul demografic al României: ce perspective? Sociologie Românească, Volumul II, Nr. 2, 2004 (EI)

Rotariu T—Mezei E.: Ipoteze privind evoluția viitoare a populației și rezultatele proiectărilor In: Inerție și schimbare, 18-27 (2012).

Kiss Tamás: Erdélyi magyarok népesség előrejelzése in ErdélyStat vagy: . Népesedési perspektívák. Egy regionálisan bontott előreszámítás főbb következtetései In: Gyurgyik-Kiss: Párhuzamok és különbségek 2010(EI)

Tárkányi Ákos: Népesedéspolitika Nyugat- és Észak-Európában. N-n

Ioan Mărginean: Oportunitatea politicilor demografice in România. CALITATEA VIEȚII, XII, nr. 1-4, 2000, p. 3-6., www.iccv.ro/romana/revista/rcalvit/pdf/cv2000.1-4.a01.pdf (EI)

XIV. Dolgozások bemutatása, értékelése

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A román Országos Statisztikai Intézet (INS) és az EUROSTAT módszertana,

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A vizsgaidőszakban a záróvizsga részei: egy rövidebb elméleti kérdés kifejtése, néhány demográfiai alapfogalom meghatározása és román megnevezése, egy szemináriumi szakirodalom összefoglalása	Írásbeli	70%
10.5 Szeminárium / Labor	Szemináriumi aktivitás		30%
	Szakirodalom bemutatása		
	Empirikus dolgozat	Szemináriumi dolgozat	
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> •			